

Inzichten uit onderzoek onder werklozen

Publicatie | 14-07-2021

In 2021 is uitgebreid onderzoek gedaan naar de levensgebeurtenis Ik word werkloos. Onderzoekers spraken uitvoerig met tientallen mensen, die vanuit verschillende situaties werkloos zijn geworden. Sommigen zochten hun weg in het aanvragen van een uitkering, anderen probeerden vanuit de WW weer aan het werk te komen. Doel van het onderzoek was om de ervaren knelpunten in beeld te brengen, en inzicht te krijgen in de behoeften en wensen.

Belangrijkste conclusies

Het verliezen van werk of stoppen van een bedrijf heeft over het algemeen een grote emotionele impact. Het is een situatie waar je niet zelf voor kiest (baan verliezen) of noodgedwongen de keuze toe maakt (bedrijf stoppen) en daarmee is het gevoelsmatig een situatie die je overkomt. Verdriet om de ontstane situatie, schaamte over werkloosheid en (met name in het geval van bijstand) het benutten van inkomensondersteuning en onzekerheid over financiën en de toekomst zijn vrijwel altijd aan de orde. Mensen in een werkloosheidssituatie zijn niet geneigd om heel ver vooruit te kijken en na te denken over lange termijn consequenties van de situatie en de keuzes die men daarbinnen wel (of niet) maakt. In sommige gevallen heeft dit uiteindelijk grote, negatieve gevolgen.

Wanneer de situatie 'gangbaar' is en aansluiting vindt bij de manier van werken van de betrokken instanties (specifiek het UWV), doen er zich in praktische zin weinig problemen voor:

- Men komt op een organische manier te weten waar men mee te maken krijgt en wat men moet regelen.
- Men weet zonder problemen de noodzakelijke stappen te doorlopen.

Onduidelijkheden en/of problemen ontstaan wanneer de situatie minder gangbaar is, en als er sprake is van een conflict. Ook voor doelgroepen die niet op het UWV zijn aangewezen, waaronder flexwerkers en zzp'ers, is de dienstverlening vaak versnipperd. De grootste knelpunten zijn met name emotioneel van aard:

- In algemene zin ervaart men een 'kloof' tussen burger en overheid/instanties. Men mist vaak begrip alsmede emotionele ondersteuning.
- Men staat er in perceptie redelijk alleen voor.

De ervaren kloof wordt in de hand gewerkt door meer praktische knelpunten:

- Het ontbreekt vanuit de overheid instanties aan een proactieve houding.
- Het ontbreekt aan een goed overzicht met waar men aan moet denken/rekening mee moet houden alsmede mogelijkheden om op terug te kunnen vallen.

- De door de overheid geboden informatie is in veel gevallen nuttig, maar bij meer complexe cases te weinig toegespitst op de persoonlijke situatie.
- Daarnaast bevat de informatie doorgaans veel lastige termen, jargon of ambtelijke taal.

Aanbevelingen

Werkloos worden, inkomensondersteuning aanvragen en de weg naar de arbeidsmarkt opnieuw vinden betreft een betrekkelijk zelfstandig proces. In vrijwel alle fasen staat men open voor meer hulp en advies dan dat er nu in de regel wordt geboden/ervaren. De onderzoekers doen daarom een aantal aanbevelingen. In algemene zin stellen zij:

“Het is aan te bevelen een meer uitgesproken ‘vangnet’ te bieden en de ervaren ‘kloof’ tussen burger en overheid/instanties te dichten. Naast het in praktische zin meenemen van de burger betekent dit met name het tonen van begrip alsmede het bieden van ruimte voor de menselijke maat.”

Praktische aanbevelingen

- Bekijk in hoeverre de overheid direct vanaf het begin een rol zou kunnen spelen in de begeleiding (al dan niet via de werkgever).
- Bekijk in hoeverre er direct een overzicht kan worden geboden van wat er bij de gebeurtenis komt kijken alsmede geregeld moet worden.
- Neem de werkloze proactiever mee in wat de verschillende mogelijkheden zijn.
- Bekijk in hoeverre er meer ‘realtime’ inzicht kan worden geboden in wat de status van contact/ regelzaken is.
- Bekijk op welke manier mensen behoed kunnen worden voor keuzes die achteraf de verkeerde keuzes blijken en (nog) grote(re) gevolgen met zich meebrengen.

Aandachtspunten

- Bied vanuit de overheid meer emotionele ondersteuning en ruimte voor de menselijke maat.
- Toon begrip voor de persoonlijke context en bied een ‘luisterend oor’.
- Geef de burger het gevoel er niet alleen voor te staan, maar het samen te doen.
- Bekijk in hoeverre de schaamte rond werkloos zijn weggenomen kan worden (voor dit aspect lijkt nu nog weinig aandacht te zijn).
- Onderzoek hoe de overheid via werkgevers al in een vroeg stadium ondersteuning kan bieden aan mensen die werkloos raken.

Bijbehorende onderzoeken

Onderzoeksrapport: Levensgebeurtenis ik word werkloos - fase 1

Dit document is een rapportage over het verkennend onderzoek naar de levensgebeurtenis 'ik word werkloos'. Aanleiding hiertoe is ...

Publicatie | 14-07-2021

Onderzoeksrapport: Levensgebeurtenis ik word werkloos - fase 2

In dit verdiepende onderzoek naar de levensgebeurtenis 'ik word werkloos', zoomen we in op drie specifieke doelgroepen: burgers ...

Rapport | 13-12-2021

Zie ook

- [Levensgebeurtenis Ik word werkloos](#)
- [Inzichten uit onderzoeken van het programma Mens Centraal](#)